

ANUL 1812 REFLECTAT IN CARTEA DE PATRIMONIU

Maria Danilov, conf. dr.
Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău

Abstract: *Bibliophilic patrimony of National Museum of Archeology and History of Moldova contains collections of old and rare books that reflect both the context of Bessarabian annexation by Russian Empire after Bucharest Peace Treaty (May, 16/28, 1812) and official celebration of 100 years from the annexation of province in 1912. Books edited by General Staff of tsarist army are very valuable, as well as those edited by Russian historians of the time (Alexandr Michailevski-Danilevski, maiorul Liprandi). Bessarabian publishing was strongly supported by the fellows from the other side of Prut: for the first time, M. Eminescu's articles on Bessarabian issue were collected and published, in March 1878 in Bucharest newspaper Timpul (nr. 49, 50, 52, 53, 55, 58). Although M.Pacu, the publisher, only presumed that these belongs to poet as his articles were unfamiliar to Romanian public. Thus, 1878 articles of M. Eminescu were of the highest actuality in 1912 and these are still up-to-date for Romanians from Bessarabia in 2012.*

Patrimoniul bibliofil al Muzeului Național de Arheologie și Istorie a Moldovei conține importante colecții de carte veche și rară care reflectă, atât contextul anexării Basarabiei de către Imperiul Rus, în urma tratatului de Pace de la București (16/28 mai 1812), cât și evenimentul comemorării de către administrația țaristă a provinciei, în 1912 a sutei de ani de la „alipire”. Nespus de prețioase sunt cărțile editate de Statului Major al armatelor țariste, sau cele ale istoricilor ruși din epocă (Alexandr Michailevski-Danilevski, maiorul Liprandi).

Instituția Zemstvei din Basarabia a fost printre primele, care și-a anunțat concursul în pregătirea și editarea unor materiale privitor „la centenarul alipirii Basarabiei către Rusia”. În 1907, deputatul gubernial A.N. Krupenski apare în rol de inițiator al evenimentului de comemorare a sutei de ani. Acesta a înaintat către Upravva zemstvei un program de amploare. În acest scop a fost elaborat proiectul unor subiecte tematice cu caracter istoric, geografic, politic, economic și cultural. Neapărat trebuiau reflectate: „alipirea Basarabiei și importanța Păcii de la București în contextul politicii orientale rusești; traiul moldovenilor basarabeni (cultura populară, tradiții, cântece); organizarea Eparhiei Chișinăului și activitatea mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni; nobilimea basarabească și primele alegeri la începutul secolului XX; reforma agrară în Basarabia; moșiile mănăstirești din Basarabia, coloniștii în Basarabia; cercetările geologice în Basarabia; săpături arheologice în Basarabia”.

În vederea pregătirii volumului aniversar, adunarea zemstvei guberniale în ședința din 21 decembrie 1907 a ales o comisie de lucru în următoarea componență: A.N. Krupenski, P.V. Dicesul și P.V. Sinadino. Ulterior, au fost invitați în calitate de membri ai comisiei, prof. Leon Casso; președintele Comisiei de Arhivistică Paul Gore, misionarul eparhial Gurie, nobilul Nicolae Krupenski, protoiereul Nicolae Lașkov și Ioan Halippa, inspectorul școlilor din Basarabia. Comisia de lucru a mai lansat un apel către membrii altor societăți culturale din Chișinău, ca acestea să colaboreze în elaborarea unor studii privitor la viața Basarabiei în „curgerea celor o sută de ani”. În baza unei decizii speciale (12 octombrie 1910) s-a

stabilit termenul limită de depunere a materialelor către data de 1 ianuarie 1911; volumul nu trebuia să depășească 40-50 coli de autor, iar pe copertă și pagina de titlu s-a hotărât să fie aplicate stema de stat și a celor opt județe basarabene; titlul volumului va cuprinde cuvintele: „*Basarabia. Culegere editată de Zemstva gubernială din Basarabia către suta de ani de la alipirea acestei provincii la Imperiul Rus*”.

Nu în ultimul rând, cu ocazia contra serbării centenarului anexării Basarabiei la Imperiul Rus, publicistica basarabească a fost susținută prin eforturile conjugate ale confrăților de idei din dreapta Prutului: pentru prima dată au fost adunate și retipărite în volum articolele cu tematică basarabească ale lui Mihai Eminescu, apărute în luna martie 1878 în *Timpul* bucureștean (nr. 49, 50, 52, 53, 55, 58). Deși cel care le publicase, în 1912, M. Pacu, presupunea doar că, acestea sunt ale marelui poet, publicistica eminesciană nefiind valorificată încă la acea vreme și, deci, necunoscută încă publicului larg românesc. Astfel publicistica eminesciană, scrisă la 1878, era la fel de actuală în 1912, cum de altfel și la alt moment de cumpănă pentru neamul românesc din Basarabia, în 2012.